

SS

2039

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ENVIRONMENTAL EDUCATION (Theory)

(Common for All Groups and Vocational Stream)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Two hours

Maximum marks : 45

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 139/B ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।

(v) ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1-5 ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6-10 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 20-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11-15 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ/ਵਿਚਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਹਰੇਕ 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 80-100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(ix) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਵਿੱਚ 100% ਆਂਤਰਿਕ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ ।

1. ਤੋਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਢੰਗ ਲਿਖੋ । 1
2. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਖਾਦ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 1
3. ਜਨਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਲਿਖੋ । 1
4. ਦੋ ਸਰਬ-ਆਹਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 1
5. C.P.C.B. ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 1
6. ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? 2
7. ਰਸਾਇਣਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਭੂਮੀ ਉੱਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ? 2

139/B-SS

[Turn over

8. ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ। 2
9. ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਲਿਖੋ। 2
10. ਪਰਾਲੀ ਜਲਾਉਣ ਨਾਲ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ। 2
11. ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4
12. ਫ਼ਸਲ ਚੱਕਰ ਦੇ ਚਾਰ ਲਾਭ ਦੱਸੋ। 4
13. ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ? 4
14. ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 4
15. ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਲਿਖੋ। 4
16. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 5
ਜਾਂ
ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5
17. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਜੰਤੂ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 5
ਜਾਂ
'ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਨਵਾਇਰਮੈਂਟ ਪਾਲਿਸੀ 2006' ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 5

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 139/B अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- (v) प्रत्येक 1 अंक वाले प्रश्न सं. 1-5 बहुत छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 10 शब्दों में हो।
- (vi) प्रश्न सं. 6-10 प्रत्येक 2 अंकों वाले छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 20-30 शब्दों में हो।
- (vii) प्रश्न सं. 11-15 प्रत्येक 4 अंकों वाले लम्बे/मध्यम उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50-60 शब्दों में हो।
- (viii) प्रश्न सं. 16-17 प्रत्येक 5 अंकों वाले लम्बे उत्तर वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 80-100 शब्दों में होगा।
- (ix) प्रश्न सं. 16-17 में 100% आन्तरिक चयन होगा।
1. भूमि संरक्षण का कोई एक ढंग लिखो। 1
2. कोई एक पोटाशियम खाद का नाम लिखो। 1

139/B-SS

3.	जनसंख्या को रोकने की कोई एक विधि लिखो।	1
4.	दो सर्वाहारियों के नाम लिखें।	1
5.	CPCB का विस्तार रूप लिखो।	1
6.	टिकाऊ विकास के मार्ग में दो मुख्य बाधाएं कौन सी हैं ?	2
7.	रसायनों के प्रयोग का भूमि पर क्या प्रभाव पड़ा ?	2
8.	जनसंख्या वृद्धि के कोई दो मुख्य कारण लिखो।	2
9.	पौधों की आर्थिक महत्ता के कोई दो पहलू लिखो।	2
10.	पराली जलाने से भूमि पर पड़ने वाले कोई दो बुरे प्रभाव लिखो।	2
11.	टिकाऊ विकास के लिए सामाजिक पहुंचों का वर्णन करो।	4
12.	फसलों की अदला-बदली के चार लाभ बताओ।	4
13.	आस-पास को साफ-सुथरा रखने में विद्यार्थी अपना क्या योगदान दे सकते हैं ?	4
14.	प्रकृति में संतुलन पर एक नोट लिखो।	4
15.	पर्यावरणीय प्रबंध के चार तकनीकी पक्ष लिखो।	4
16.	भारत में भोजन समस्याओं के कारणों को संक्षेप में लिखो।	5
	अथवा	
	भोजन की संभाल की विधियों की वर्णन करो।	5
17.	पंजाब में जन्तु विविधता के बारे में आप क्या जानते हैं ?	5
	अथवा	
	“नैशनल एन्वायरमेंट पॉलिसी 2006” पर एक नोट लिखो।	5

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **139/B** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialized as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) All questions will be compulsory.
- (v) Question No. 1-5 are very short answer type questions carrying 1 mark each. Answer to each question will be approximately in 10 words.

- (vi) Question No. 6-10 are short answer type questions carrying 2 marks each. Answer to each question will be approximately in 20-30 words.
- (vii) Question No. 11-15 are long/medium answer type questions carrying 4 marks each. Answer to each question will be approximately in 50-60 words.
- (viii) Question No. 16 and 17 are long answer type questions carrying 5 marks each. Answer to each question will be approximately in 80-100 words.
- (ix) In Question No. 16-17, there will be 100% internal choice.

1. Write any one method to conserve soil.	1
2. Name any one potassium fertilizer.	1
3. Write any one method to control population.	1
4. Name two omnivorous animals.	1
5. Write the full form of C.P.C.B.	1
6. What are two main barriers in the way of sustainable development ?	2
7. What is the impact of use of chemicals on the land ?	2
8. Write any two main causes of increase in population.	2
9. Write any two aspects of economic importance of plants.	2
10. Write any two harmful effects of paddy stubble burning on soil.	2
11. Describe the social approaches for sustainable development.	4
12. Write the four advantages of crop rotation.	4
13. What should be the role of students to keep the surroundings clean ?	4
14. Write a note on balance in nature.	4
15. Write four technical aspects of Environmental Management.	4
16. Write briefly causes of food problems in India.	5
or	
Describe the methods of food preservation.	5
17. What do you know about the animal diversity in Punjab ?	5
or	
Write a note on National Environmental Policy, 2006.	5